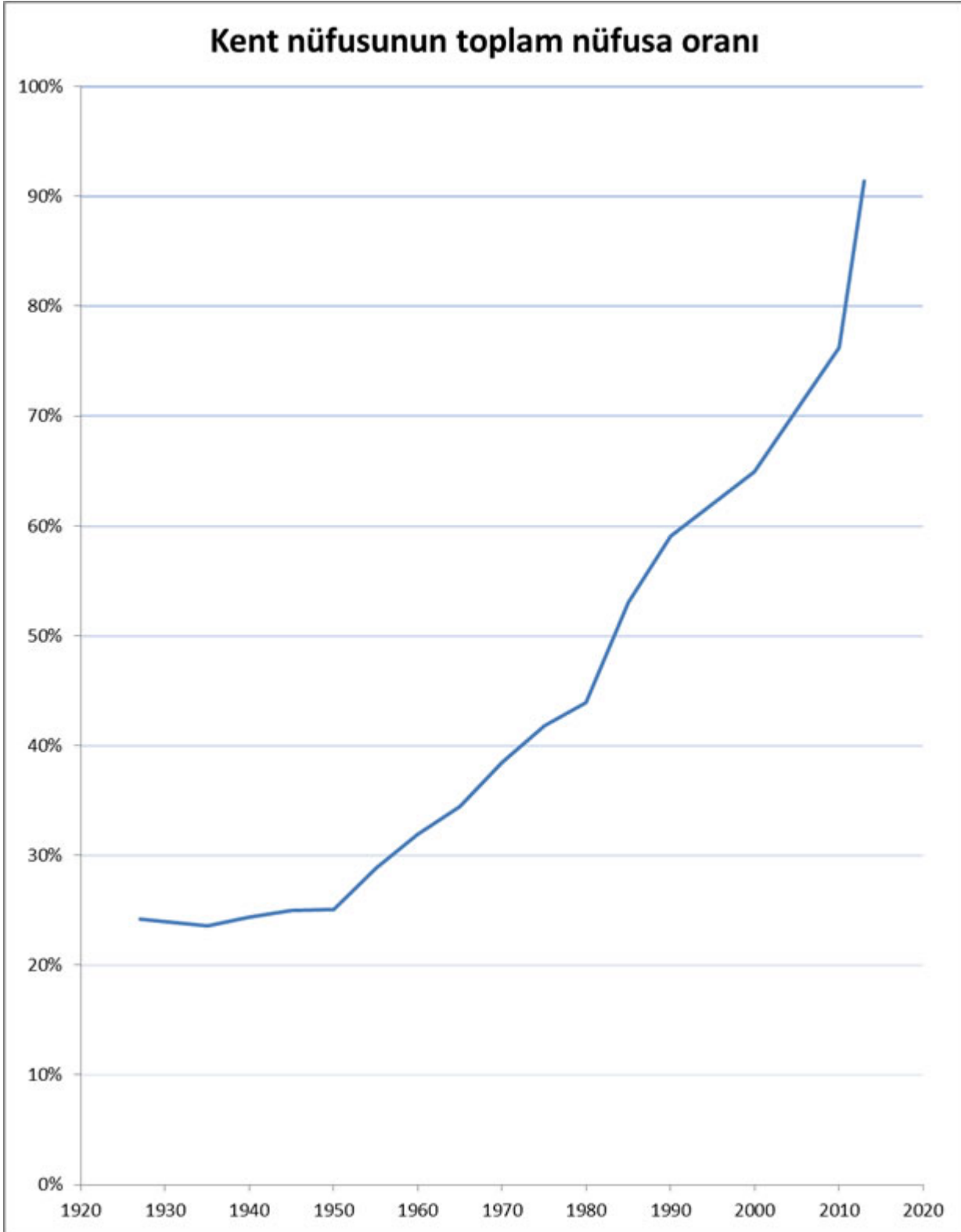

Kırsal nüfusun azalması ve kentsel nüfusun artmasına kentleşme dersek Türkiye kentleşmenin sınırına istatistiki olarak resmen geldi.

TÜİK'in resmi istatistiklerine göre, cumhuriyetin kurulmasından sonraki ilk nüfus sayımında Türkiye'nin yaklaşık $\frac{1}{4}$ 'ü kentlerde çıktı. Çeşitli göstergelere bakarak binlerce yıldır geçerli olduğunu tahmin ediyorum. 1950 yılına kadar ciddi bir değişiklik olmadı.

1950'den sonra ilk aşamada neredeyse sabit bir artış oranında kentleşme başladı. Darbe sonrası, 1980-1990 arasında kentleşmede hızlanma görüldü. 1985 yılı itibariyle kentteki nüfus toplamın yarısını geçmişti. 1990 ile 2000 yılları arasında kentleşme hızında hissedilir bir düşme oldu. 21. yüzyılın ilk on yılında kent nüfusunun artışı 1980-1990 dönemini aratmayacak bir hıza çıktı.

2013 yılı, tam bir fenomen oldu. 2010'dan sonra bir yasa değişikliğiyle, köylerin büyük bölümü köy tanımının dışına çıkarıldı. 2012'de Urfa'nın nüfusunun yüzde 45'ini oluşturan 786620 kişi bir yasa değişikliğiyle köylü olmaktan çıkıp kentli oluverdi. Yaklaşık yarısı köylü olan bir il, bir gecede tamamen kentte yaşayan insanlardan oluşan bir ile dönüştü. Resmi istatistikleri usa ve olgulara aykırı diye bir kenara bırakmamalısın; 1950'lerden bu yana yapılan uygulamalara baktığında göreceksin; önce istatistikler değişir, sonra olgular onlara uygun hale gelir.

Kent nüfusu oranı	
Yıl	Yüzde
1927	24,2%
1935	23,5%
1940	24,4%
1945	24,9%
1950	25,0%
1955	28,8%
1960	31,9%
1965	34,4%
1970	38,5%
1975	41,8%
1980	43,9%
1985	53,0%

1990	59,0%
2000	64,9%
2010	76,3%
2013	91,3%

Ayrıntılarında birçok komik fenomen bulunmakla birlikte Türkiye resmen kentleşmenin sınırına geldi. 1950'lerden beri ekonomik büyümenin neredeyse bizzat kendisi olan kentleşmenin bundan sonra büyümeye yapacağı katkı ihmal edilebilir oranlardadır. Sorun şu ki dile kolay altmış küsur yıldır başarılı bulunan yöntemler, onları başarılı kılan kentleşme bitse bile hissedilir zararlar vermeden terk edilmez. Örneğin, İstanbul'a yeni bir kanal, kuzeyini yapılaşmaya açacak yeni bir hava alanı, yeni bir köprü gibi projeler, devasa zararlarla sonuçlanıncaya kadar beklenir.

Yıllık ortalama büyüme oranı		
	Toplam	Kent
1927-1935	2,13%	1,77%
1935-1940	1,98%	2,71%
1940-1945	1,06%	1,52%
1945-1950	2,20%	2,27%
1950-1955	2,81%	5,72%
1955-1960	2,89%	5,04%
1960-1965	2,49%	4,05%
1965-1970	2,55%	4,85%
1970-1975	2,53%	4,26%
1975-1980	2,09%	3,09%
1980-1985	2,52%	6,46%
1985-1990	2,19%	4,40%

1990-2000	1,85%	2,82%
2000-2010	0,84%	2,48%
2010-2013	1,31%	7,60%

Artık kent nüfusunun artışı toplam nüfus artışına yakın olacaktır ve kent nüfusunun artışı yoluyla büyümenin sınırı, gıdasıyla enerjisiyle diğer doğal kaynaklarıyla kent dışının hangi kalabalıktaki kenti besleyebileceğine bağlıdır. Bundan sonra, toplam nüfus artışının oranı yüzde bir civarında, hatta yüzde birin altında kalacaktır. Kent nüfusunun artış oranı 1950'den sonra toplam nüfus artış oranının neredeyse hep iki katından fazla oldu; artık yüzde birlere düşmek durumunda kalacağı gözüküyor.

Kent nüfusu artışına dayalı büyüme, yerini kişi başına sermayenin de bir endeksi olarak görülebilecek reel ücret artışlarına bağlı büyümeye bırakmak durumundadır. Fatih zamanına, cumhuriyetin kurulmasından öncesine ve sonrasına, yani yarım binyıl öncesine, yüz yıl öncesine öykünürcesine yapılanlar nafiyledir. Bundan sonrası, değil yüzyıllar öncesine, son elli altmış yıldır olanlara da benzemeyecektir.

Kentleşme sürecinin başında tarımın üretim ve istihdam içindeki payı yüksekken sonunda düşmüş olur. Kentleşme süreci, hep değişimdir; bir ekonomik yapı görülüyorsa değişimin altyapısıdır, onun dışında sürekli bir yapı değişimidir.

Kentleşme hızlı olduğunda, özellikle ivmelendiğinde inşaat sektörünün payı olağanüstü artar. Ancak kentleşme süreci bittiğinde az çok sabit bir yapıdan söz edilebilir. Alışılmış sürekli yapı değişikliğinden sabit bir yapıya geçiş sırasında basit olan bir şey bulmakta zorlanırsan, her şey karmaşıktır.

Sabit bir biçimde inşaat sektörüne abanıp gerisini neredeyse boşlama dönemi bitti. İnşaatı olduğu yerde bırakıp ülke çapında ekonomik yapı kurma zamanı geldi. Bu ne zaman fark edilir? Bir beş yıl önce farkedilebilirdi; o zaman farkedilseydi çok iyi olurdu; geçmişin artakalanları üzerine kurulmaya çalışılan üstyapı yerine yeni ekonomik yapılanma temelinde

demokratik olarak seçilmiş yasamanın en üstün olduğu, bağımsız akademisi, yargısı ve meslek örgütleriyle yürütmenin her yaptığıının denetlendiği kente uygun bir üst yapı kurulabilirdi. Olmadı. Çok mu geç? Bu işin gecikeni yok; eninde sonunda olacak. Ne kadar erken olursa o kadar iyi.

Not: Veriler TÜİK'in resmi sitesinden elde edildi. 2000 yılına kadarki veriler Genel Nüfus Sayım sonuçlarıdır. 2000 yılından sonrakiler Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları'dır.